

Sz. Bíró Zoltán

Miről is szólt az újabb gázcsörte?

Moszkva és Kijev viszonyát már jó ideje számos politikai természetű konfliktus terheli, s közben egyik félnek sem okoz nehézséget az ellentétek és a kölcsönös bizalmatlanság érzelemgazdag átélése és demonstrálása. Mégis hiba volna a januári történéseket csak és kizárólag Oroszország politikai bosszújának, avagy újabb ukrajnai befolyásnyerési kísérletének tulajdonítanunk. Nyilván ezek is elemei voltak e történetnek, ám aligha meghatározóan. Nem tűnik ugyanis életszerűnek az a feltételezés, hogy a konfliktus idején követett orosz magatartás csupán csak Kijev lejáratására irányult volna. Már csak azért sem, mert az efféle magatartás még Moszkvának is irracionálisan sokba került volna, meg aztán Ukrajna európai presztízse már a konfliktus előtt is felettébb kopottas volt. Minek beruházni oda, ahol már egyébként is megvan az eredmény? Moszkva befolyásnyerési szándékának feltételezése sem tűnik meggyőzőbbnek, vagyis annak újbóli megkísérlése, hogy Oroszország végre ellenőrzést szerezhessen az Ukrajnán áthaladó tranzitvezetékek felett. Míg a 2005-2006-os első konfliktus idején e stratégiai cél nagyon is valószínűsíthető volt, most aligha játszott szerepet. Moszkvában teljes mértékben tudatában voltak, hogy e cél elérésére most nincs semmiféle reális esély. És nemcsak azért, mert az ukrán politikai elit – az első konfliktusból okulva – törvénybe foglalta e vezetékek eladásának, sőt bérbeadásának tilalmát, hanem azért is, mert Ukrajnában ma már nincs egyetlen egy komoly politikai befolyással bíró csoport sem, amely válal(hat)ná e terv támogatását.

Az orosz célok most sokkal „nyersebbek” és közvetlenebbek voltak. Mindenekelőtt arra irányultak, hogy minél gyorsabban lezáruljon az az átmeneti időszak, amely végre Ukrajnát is átvezeti az Európában elfogadott, hosszú távú szerződésekhez kapcsolódó árképzési rendszerhez, illetve az ennek megfelelő árszínhez. Mindez Kijevet aligha lephette meg, hiszen erről elviekben már 2006 tavaszán megegyeztek. Ami pedig az időzítést illeti, aligha véletlen, hogy e csörtére épp most került sor. Az előző év fordulóján – az akkor esedékes oroszországi választásokra tekintettel – Moszkvában senki sem akart konfliktust Kijevvel. Most viszont nem voltak választások, de helyettük jött valami más: Oroszország és a Gazprom gazdasági és pénzügyi helyzetének 2008 nyarától elinduló drámai megingása. És miután a tavalyi év tovább rontott a két ország viszonyán (az Ukrajna NATO-tagsága körüli viták további éleződése, Kijev orosz részről erősen nehezményezett grúziai szerepvállalása, az 1933-as ukrajnai éhínség okainak eltérő megítélése), semmi sem állta útját annak, hogy Moszkva benyújtsa számláját.

Kijev a konfliktus idején – már csak rendkívül súlyos gazdasági nehézségei miatt is – nem volt egyszerű helyzetben. Mindazonáltal a lehető legrosszabb utat választotta. Ha Kijev csak egy kicsit is felelős, az ukrajnai politikai közösség nagy többségének érdekeit szem előtt tartó politikát folytatott volna, akkor már 2004 végétől, a „narancsos forradalom” győzelmétől első számú céljává teszi, hogy az Oroszországgal fenntartott energetikai kapcsolatait átláthatóvá és kiszámíthatóvá alakítsa. De nem ezt tette! Vajon miért? ■